

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE FILOSOFIE**

Imaginea generațiilor – Generația imaginilor
Problema generațională în lumea culturii vizuale

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

**Conducător de doctorat:
Prof. univ. dr. Veress Carol**

**Student-doctorand:
Kovács Judit**

2013

Cuprins

Introducere

1. Caracteristicile cercetării culturii vizuale

1.1. Turnuri culturale (post)moderne

1.1.1. Turnură picturală – turnură vizuală

1.1.2. Turnură lingvistică

1.1.3. Turnură narativă

1.1.4. Turnură în istoria artei – Structura revoluțiilor artistice

1.2. Concepte-cheie ale cercetării culturii vizuale

1.2.1. Imagine/pictură și pictorialitate

1.2.2. Privirea și fața

1.2.3. Media și puterea

1.3. Discursurile contemporane ale vizualității

1.3.1. Modul de a fi al imaginii

1.3.2. Imagini și cuvinte

1.3.3. Dezlegarea dihotomiei – antropologia imaginilor la Hans Belting

1.3.4. Medii picturale

2. Problema generațiilor – abordare interdisciplinară

2.1. Generații – schimburi de generații

2.1.1. Conceptul de generație – abordare demografică și sociologică

2.1.2. Abordarea problemei generaționale în perspectiva filosofiei culturii și psihopedagogică

2.1.3. Schimbul de generații ca schimb de paradigme

2.2. Abordarea istorică a generațiilor

2.2.1. Generația: epocă și stil

2.2.2. Autobiografii și romane generaționale

2.2.3. „De la generație la generație”

2.3. Dimensiunile filosofice ale problemei generaționale

2.3.1. Generația ca timp-obiect

2.3.2. Intersubiectivitatea generațională

2.3.3. Generația ca survenirea ființei

3. Imagini ale generațiilor

3.1. Generațiile ca purtătorii vizuali ai culturii

3.1.1. Generația ca fotografie socială

3.1.2. Fotografii în grup generaționale

3.1.3. Etichete, stigmat, simboluri generaționale

3.1.4. Ideologia generațională

3.1.5. Conștiința și imaginea de sine generațională

3.1.6. Identitatea generațională ca identitate specifică

3.1.7. Identitatea generațională ca identitate interculturală

3.1.8. Identitate, memorie, tradiție

3.2. Memoria colectivă vizualizată în generație

3.2.1. Întruchiparea imaginii și memoria trăită

3.2.2. Imaginea de familie și imaginea despre lume

3.2.3. Memoria generațională ca imagine în grup

3.2.4. Memoria comunicativă ca memorie generațională specifică

4. Generații ale imaginilor

4.1. Cultura vizuală ca „diagnoză” (generațională)

4.1.1. Generația televizorului

4.1.2. Generația digitală

4.1.3. Generația Internetului

4.1.4. Imaginea ultimă sau autorefecție în loc de utopie

4.2. Metaimagini generaționale – studii de caz

4.2.1. Problema originii – Generații I. (Moldován Zsolt)

4.2.2. Structurile coapartenenței – Trei generații (Derkovits Gyula)

4.2.3. Reversibilitatea identității și alterității și imaginea virtuală – Untitled Film Stills (Cindy Sherman)

4.2.4. Finitudinea cuprinsă în generație sau a fi închis în contemporaneitate

Concluzii

Bibliografie

Anexe

Cuvinte-cheie

cultură vizuală, cercetarea culturii vizuale, imagine/pictură, text, turnură picturală, turnură lingvistică, turnură narativă, față, privire, mediu, media, putere, generație, paradigmă, schimb de generații, memorie generațională, identitate generațională, ideologie generațională, intersubiectivitate, purtătorii culturii vizuale, tehnologie digitală, fotografie socială, reprezentare, interculturalitate, metaimagine

Imaginea generațiilor – Generația imaginilor

Problema generațională în lumea culturii vizuale

Rezumat

Cercetarea problematizează posibilitatea comunicării intergeneraționale în contextul *turnurii picturale*. Punctul de plecare al cercetării este ipoteza conform căreia co-vizualizarea noțiunilor de generație și a imaginii scoate în evidență caracterul dinamic și continuu al ambelor noțiuni și contribuie la optimizarea eficienței comunicării intergeneraționale. Abordarea filozofică a noțiunii de generație și a problemei generaționale din perspectiva culturii vizuale în paradigma postmodernă, are dublu scop: pe de o parte contribuie la o înțelegere mai aprofundată a generațiunii și a relațiilor intra- și intergeneraționale prin eliminarea prejudecăților legate de schimburile generaționale, pe de altă parte, arată necesitatea formării unei culturi vizuale conștiente atât în rândurile generațiilor mai în vârstă cât și printre noile generații.

Problema generațională este prezentată prin intermediul unor analize de imagini concrete. Aceste imagini includ toate tipurile de generații: de la generația biologică și genealogică prin generația socială și istorică, la generația filozofică. Astfel cercetarea apare ca o demonstrare a faptului că imaginile senzuale sunt capabile să prezinte conținuturi filozofice complexe, care contribuie la o mai bună înțelegere a problemei generaționale, dar pe de altă parte imaginile statice legate de conceptele științifice a generației împiedică sau induc în eroare comunicarea între generații. Doar prin analiza „imaginii generațiilor” ajungem la o mai bună înțelegere a „generației imaginilor”.

Actualele cercetări în domeniul culturii vizuale scot în evidență o mulțime de probleme legate de problema generațiilor. Neurobiologi, informaticieni, istorici ai artelor lucrează pentru a descifra puterea imaginii și efectul acesteia asupra viitoarelor generații. Este evident că problema comunicării generaționale în contextul culturii vizuale se poate realiza doar printr-o dezbatere interdisciplinară. În primul rând pentru că întrebările legate de generații apar cel mai des în cadrul științelor sociale, totodată convergerea spre întregime a filozofiei poartă în sine interdisciplinaritatea. Vizualitatea a ajuns în centrul atenției în toate domeniile de cercetare, ca urmare este necesară abordarea problemei generaționale din perspectiva culturii vizuale, doar această construcție fiind capabilă să analizeze interacțiunile umane intra- și interculturale, care se nasc în urma influenței vizuale a diferitelor „creații”. Cultura vizuală ca mod de cercetare este specifică din următorul punct de vedere: creează posibilitatea de a urma toate modalitățile de abordare a vizualității, fără a fi determinată de metodologia oricărei discipline. Cultura vizuală este simultan: teorie, obiect și metodă de cercetare. Experiența umană a devenit pe deplin vizuală și vizualizată, în mod neobișnuit față de deceniile precedente. Cetățenii societății industriale și postindustriale trăiesc într-o cultură vizuală care desparte brusc prezentul de trecut – afirmă Nicholas Mirzoeff. Globalizarea vizualității pretinde noi instrumente ale priceperii. Din perspectiva acestei cercetări sunt importante toate modalitățile de abordare în cercetarea creațiilor vizuale: istoria și teoria artei, teoria filmului și a mediei, critica culturală, antropologia culturală, sociologia și psihologia. Dintre toate aceste discipline cele mai relevante sunt cele care prezintă imaginea ca o entitate în continuă formare în interactivitate și intersubiectivitate, cum ar fii: studiile de filozofia imaginii, fenomenologia experienței vizuale, antropologia imaginii.

Titlul lucrării: *Imaginea generațiilor – generația imaginilor*, nu este doar un joc de cuvinte. Analiza conotațiunii corelative dintre noțiunea de generație și imagine nu este o problemă de stil sau modă, o stratagemă retorică. Atunci când conștientizăm implicațiile din noțiuni – afirmă Gadamer –, conotațiile expresiei intensifică claritatea acesteia. Cercetarea

pretinde noțiuni care pot fi verificate științific, de aceea una dintre cele mai importante sarcini ale filozofiei este sesizarea interferenței dintre noțiunile generale, termenii tehnici și jocurile de cuvinte ale limbii comune. Totodată la Gadamer problema înțelegerii universale și adevărul metodei este prezentat prin intermediul înțelegerii estetice. Teoria lui Gadamer despre *ontologia imaginii* și despre „*modul de a fi a imaginii*” are o poziție cheie în analiza problemei generaționale în orizontul imaginii.

În construirea lucrării am folosit abordarea problematică deoarece tocmai periodizările din teoriile generațiilor, metoda cronologică, are ca rezultat formarea unor imagini statice, rigide ale generațiilor, care constituie un obstacol în cunoașterea reală și mai profundă a acestora. Abordarea cronologică a teoriei imaginii sau a generațiilor depășește cadrul acestei lucrări, constituind doar un fundal la structurarea problemelor.

În primul capitol la relatarea în linii mari a caracteristicilor cercetării culturii vizuale, am pus accentul pe turnurile culturale postmoderne, în contextul cărora se conturează problematica schimbării generaționale. Noțiunea „*turnurii*” indică faptul că întoarcerea mereu poartă în sine de unde ne întoarcem și la ce ne întoarcem. *Turnura vizuală* include în sine *turnura lingvistică*, iar turnura lingvistică nu se poate despărți de criza imaginii despre lume sau de narativele totaliste. La schimburile între generații hotarele care despart generațiile, le și unesc. Dintre teoriile imaginii cele mai importante sunt teoriile care subliniază continuitatea imaginilor: teoriile despre modul de a fi a imaginilor, inseparabilitatea cuvânt-imagi, imagine-corp-medi, care pun în evidență analogia imagine–generație ca entități existente în timp.

În capitolul al doilea se conturează noțiunea de generație potrivit fiecărei discipline, și anume: generația biologică, demografică, genealogică, socială, culturală și cea filozofică. Totodată am încercat să găsesc toate punctele din care problema generațională tinde spre problema pictorialității: concepția și ideologia generațională, identitatea generațională, modele culturale generaționale. Abordarea empirică a existenței umane ca existență generațională se îndreaptă spre două trăsături fundamentale – afirmă Károly Veress: timpul și intersubiectivitatea și combinația acestora. Relațiile generaționale ca relații în timp, poartă o formă vizuală în timp. Această formă capătă importanță nu numai în relațiile culturale contemporane – caracterizat ca *epoca nouă a imaginilor* – ci și în contextul existenței din totdeauna. Existența generațională sustrage existența umană din temporalitatea autentică a existenței, generația fiind un *obiect-timp* (Husserl) specific. Fiecare generație este o întruchipare a timpului. Altfel o generație devine imaginea epocii sale. Totodată existența generațională este în corelație cu finitudinea existenței. Fiecare generație moștenește o

anumită interpretare a lumii. Imaginile sunt modele întruchipate în istorie în care se reflectă starea de existență a unei generații.

Capitolele al treilea și al patrulea cuprind orientările de cercetare în a căror perspectivă generațiile sunt prezentate ca imagini statice: de la etichetele, stigmatele și simbolurile generaționale, prin generațiile ca epocă și stil sau prin ideologiile generaționale și până la cele mai noi teorii, în care generațiile sunt identificate de cele mai multe ori ca funcții ale tehnologiilor imaginii. Clasificarea de mai sus are ca scop scoaterea în evidență a eventualelor capcane purtate de fiecare concepție, dar totodată am încercat să găesc modalitățile prin care aceste imagini se deschid și depășesc cadrul imaginii, scoțând la iveală continuitatea lor. Subcapitolele despre memoria generațională se încadrează printre *imaginile generațiilor*, subliniind concepția continuității.

Ultimul capitol intitulat *Generația imaginilor*, cuprinde o descriere a generațiilor contemporane caracterizat cu „diagnoza”, după cele menționate mai sus, ca *generația televizorului*, *generația digitală*, *generația internetului* (generația globală). Diagnoza apare ca o utopie negativă, mai ales în contextul imaginii digitale.

Am încercat să depășesc această diagnoză prin analiza unor imagini – a unor obiecte de artă – care încearcă să fie în mod explicit sau implicit o reprezentare a noțiunii de generație. Analiza fiecărei imagini (o pictură naivă, o pictură modernă, o fotografie și un afiș) pornește de la ipoteza ca în fiecare imagine care încearcă să fie o ilustrație a noțiunii de generație se reflectă coapartenența și finitudinea, deci continuitatea generațiilor. Fiecare imagine prezentată este de fapt o *metaimagine* a stării generaționale. Totodată fiecare imagine prezintă un mod aparte a existenței generaționale: generația biologică, genealogică, socială și filosofică marcând problemele caracteristice a acestora și actuale probleme potrivit fiecărei interpretări: problema identității și alterității, a memoriei și a imaginației.

În concluzie după cum afirmă și W. J. T. Mitchell putem constata faptul că cultura vizuală nu se bazează doar pe interpretarea imaginilor, ci mai ales pe descrierea câmpului social, care include construcțiile privirii, identității, a memoriei și a imaginației. Scopul acestei cercetări a fost prezentarea problemei generaționale în contextul teoriilor culturii vizuale. Am încercat să găesc răspuns la întrebarea: cum se manifestă fenomenele sociale sub forma vizuală a generațiilor și în imaginea propriu zisă a acestora. Cum funcționează practicile de însușire a cunoașterii, cunoașterea vizuală în continuitatea existenței generaționale. Am pornit de la ipoteza că rădăcinile culturii vizuale se găsesc în relațiile intersubiective. Experiența generațională se vizualizează în concepția și ideologia generațională, în modelele de comportament. În timpul cercetării s-a pus în evidență faptul, că

cercetările generaționale au forma unei ideologii generaționale. De exemplu în teoriile generaționale încă se mai regăsesc conceptele iluminismului – culminate în modernism – despre evoluția generațiilor, care includ pe de o parte speranța ca generațiile viitorului să progreseze din ce în ce mai mult, dar pe de altă parte teama de generațiile următoare care nu se potrivesc acestor așteptări.

Am încercat să iau în considerare toate problemele imaginii și a pictorialității în raport cu problema generațională. Am ajuns la concluzia că generațiile sunt atașate de toate tipurile de imagini, de la imaginile fizice propriu zise, ca obiecte de artă, prin toate tehnologiile imaginii la imaginile verbale și mentale. Problema generațională prezintă diferite tipuri de corelații cu problema imaginilor și a vizualului: cel mai frecvent generațiile apar sub formă de consumatori ai imaginilor, în al doilea rând generațiile pot deveni obiectele, modelele imaginilor fizice, dar se pot întruchipa ca media imaginilor în propriile trupuri. În ultimul capitol am prezentat corelația generație–imagine prin intermediul teoriilor despre diferite tehnici ale imaginii. În orizontul acestor cercetări generațiile apar mai ales ca consumatori nelimitați a imaginilor și se definesc prin tipul de imagine pe care îl consumă. Acest tip de abordare este caracteristic mai ales cercetărilor critice culturale (cultural studies). Dar generațiile pot deveni obiectul unor imagini senzuale ca modele, temă fotografică sau tema unor obiecte de artă. De exemplu fotografiile socio-documentare sunt o categorie specială printre imaginile generațiilor. Oricât de superficiale ar fi, sau departe de realitate, reflectă ceva real din imaginea timpului. La fel de importante sunt și imaginile ilegale (în categoria imaginilor ilegale intră după W. J. T. Mitchell imaginile verbale și mentale) a generațiilor. Nu sunt imagini senzuale, dar totuși sunt imagini concrete, bine definite: etichetele, ideologia, imaginațiile despre generațiile viitorului etc.

Noțiunea imaginii ca *reprezentatie* trăiește cel mai viu în concepția generațională a culturii iudeo-creștine. Omul fiind chipul lui Dumnezeu poartă, reprezintă acest chip „*din generație în generație*.” Cercetarea este pătrunsă de o întrebare legată de această imagine interioară, și anume imaginea unei culturi, – în acest caz cultura iudeo-creștină – cum definește imaginea generațiilor și ce se întâmplă cu această imagine în relațiile interculturale, în epoca globalizării a imaginilor. Întrebările sus menționate sunt cuprinse de teamă și îngrijorare din partea generațiilor atașate tradiției. Dar dintr-un alt punct de vedere creștinismul apare ca fiind purtătorul unei imaginii universaliste, totalitare care împiedică comunicarea interculturală în spațiu și timp. În contextul cercetării am ajuns la concluzia – prin interpretarea noțiunilor hebraice de timp, generație, imagine și adevăr – că în concepția generațională și a imaginii iudeo-creștine se manifestă categoric caracterul deschis al culturii

europene. Condiția comunicării generaționale interculturale este dată ca o posibilitate . Putem constata că problema generațională este în corelație cu toate tipurile de noțiuni – radical diferite – legate de problema imaginii, și fiecare dintre acestea conduc la întrebări care așteaptă răspunsuri urgente în contextul culturii vizuale.

În teoriile generaționale contemporane foarte des apare *dichotomia text–imagine*, prin problematizarea căreia cultura vestică dominant textuală, își exprimă temeile în legătură cu viitoarele generații. Turnura picturală are aspecte negative prin răspândirea nelimitată a imaginilor: *lumea-ca-imagine* preia locul *lunii-ca-text*, ca urmare cercetările pedagogice și psihologice își exprimă îngrijorarea față de efectele negative a *turnurii vizuale*, acesta fiind acuzat pentru pierderea capacității memoriale (datorată protezelor de memorie) și a imaginației noilor generații, și pentru degradarea limbii și a gândirii.

O altă categorie de probleme este cea legată de noțiunile de: *privire, față și putere*. *Privirea* se manifestă în felul cum privesc, cum mă uit la o generație. O generație ca obiect exponat oglindește subiectul care îl obiectivează. În cazul imaginilor analoage privirea camerei se conturează în imagine la fel ca obiectul fotografiat, ceea ce în privința generațiilor înseamnă că din punctul meu de vedere sesizez imaginea generațiilor precedente și următoare. În privirea privitorului se reliefează coapartenența propriei generații. În cazul portretelor se poate constata că subiectul portretului se uită înapoi la cel care-l privește, și în privirea lui se reflectă privirea privitorului: felul în care se uită la el sau felul cum vrea să fie văzut. În imaginea statică a unei generații este evident – fie că este vorba de imagine fizică, mentală sau verbală – poziția subordonată a celui privit față de cel care-l privește, datorită asimetriei dintre *a vedea* și *a fi văzut*. O generația ca *obiect-exponat* este supus privirii altor generații, privirii care vrea să stăpânească. Această relație poate amplifica relațiile ierarhice dintre generații, bazate pe deprinderile sociale: copil-adult, tânăr-bătrân, antecesor-succesor. Dar în timp ce în societatea arhaică cât și în cea modernă generațiile predecesoare au stat pe vârful ierarhiei, momentan se impune o turnură în ierarhie tocmai prin faptul că tânăra generație are o cultură vizuală și o cunoaștere a tehnicilor imaginii înaintată față de generațiile precedente. Discursurile despre generații – indiferent de direcția ierarhiei – sunt purtătorii unor prejudecăți legate de alteritate ca subaltern. Astfel imaginile verbale despre generații și imaginile generațiilor conturate în ideologiile generaționale din teoriile sociale și psihopedagogice se strecoară în discursurile de toate zilele, fiind dăunătoare pentru autoviziunea acestora.

Problematizarea puterii imaginilor asupra unei generații nu poate extenua în analiza puterii mass-mediei sau ca puterea imaginilor legată de tehnologia acestora. Generațiile sunt

expuse nu numai puterii mediei, dar și imaginilor utopice proiectate asupra lor. Care sunt amprentele exemplilor și ale formării? – este o întrebare la fel de urgentă ca problema imaginii digitale. Imaginile impun punctul lor de vedere, indică pozițiile socio-culturale a privitorilor, construind relații printre noi. Nici o imagine nu este scutită de raporturile de putere, deci nu este indiferent ce imagini privim și în ce imagini „credem”. În legătură cu puterea imaginilor am pus accentul pe teoriile culturii vizuale care au o atitudine critică față de teoriile moderniste a imaginii și față de critica mass-mediei. Am încercat să caut argumente contra totalizării imaginii și a *spectacularului*, ajungând la concluzia că generațiile sunt „imagini” prin care se manifestă pluralitatea vizualului. Scopul meu a fost nu numai diminuarea retoricii despre puterea imaginilor, dimpotrivă consider că este absolut necesar problematizarea acesteia, dar nu dimensiunile puterii sunt interesante ci modul în care funcționează puterea imaginii. În problema generațională este indispensabilă întrebarea lui W. J. T. Mitchel legată de puterea imaginii: *What Do Pictures Want?* Pentru că în răspuns se oglindește propria noastră față. Imaginile nu vor nimic, nu vor decât ceea ce vrem noi.

Prin manifestarea generațiilor în imagini, se manifestă adevărata natură a imaginilor: imaginile nu au limită, cadrul nu este limita imaginii. Imaginile atât cât generațiile nu sunt entități închise în sine. În structura schimbării dintre generații nu există hotare propriu zise. Limitele dintre generații constituie baza coapartenenței dintre generații. Generațiile pot fi definite ca metaimagini, fiecare imagine constituie un o legătură către o altă imagine.

Cercetarea imaginilor generaționale a scos în evidență faptul că problema generațiilor în discursul științific, în majoritatea cazurilor apare – în mod paradoxal – în imagini statice, fără a fi problematizată imaginea interioară și perspectiva determinată de coapartenența generațională a acesteia. Cercetările culturii vizuale prin redefinirea și interpretarea modului de a fi a imaginii contribuie la descoperirea evidenței, că toți suntem vizibili, ca parte a imaginii.

Bibliografie

ALMÁSI Miklós: *Amit látsz*. <http://mozgovilag.com/?p=4799> 2013. 04. 07.

ALPERS, Svetlana: *Style is What You Make It*. In Lang, Berel (ed.) *The Concept of Style*. Cornell University Press, Ithaca and London, 1987. 137–162.

ALPERS, Svetlana: *Hű képet alkotni*. Corvina, Budapest, 2000.

- ALTHUSSER, Louis: *Marx – az elmélet forradalma*. Kossuth Kiadó, Budapest, 1968.
- ALTHUSSER, Louis: Ideológia és ideologikus államapparátusok. In: *Testes könyv I.* Szerk. Kiss Attila (et al.), Ictus és JATE, Szeged. 1996. 373–412.
- ANDERSEN, Benedict: *Elképzelt közösségek*. L'Harmattan-Atelier, Budapest, 2000.
- ANDERSON, F. E.: *Art-centered Education and Therapy for Children with Disabilities*. Charles C. Thomas, Illinois, 1992.
- ANDOR Csaba: *Jel-kultúra-kommunikáció*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1980.
- ANKERSMIT, Frank: Nyelv és történeti tapasztalat. In: *Narratívák 4*.
- ANTIK Sándor: *Vizuális emlékezet és képi metaforák*. Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság – Kolozsvár, 2008. 8–9.
- ATHENAEUM, 1993/4. *Kép-képiség*.
- ASSMANN, Jan: *A kulturális emlékezet*. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 1999.
- ASSMANN, A.—ASSMANN, Jan.: Kánon és cenzúra. In: Rohonyi Zoltán (szerk.): *Irodalmi kánon és kanonizáció*. Osiris Kiadó, Budapest, 2001. 87–107.
- AUGÉ, Marc: *La Guerre des rêves: exercices d'ethno-fiction*. Librairie Du XX-e Siecle – Seuil, 1997.
- AUGÉ, Marc: *Nem-helyek. Bevezetés a szürmodernitás antropológiájába*. (Non-Lieux. Introduction a une anthropologie de la surmodernité. Éditions du Seuil, 1992) Múcsarnok Nonprofit Kft. 2012.
- AUGUSTINUS, Aurelius: *Vallomások*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1987.
- AUMONT, Jacques: *A színpadtól a vászonig, avagy a reprezentáció tere*. <http://metropolis.org.hu/?pid=16&aid=123> 2012.12.20.
- BACSO Béla (szerk.): *Kép, fenomen, valóság*. Kijárat Kiadó, Budapest, 1997.
- BACSO Béla: Művészet és „világgép”: Heidegger művészetfelfogásához. In: Bacsó Béla: *„Az eleven szép”: Filozófiai és művészetelméleti írások*. Budapest, Kijárat, 2006.
- BALI, Michael: Remarks on Visual Competence as an Integral Part of Ethnographic Fieldwork Practice: the Visual Availability of Culture. In: *Image-based Research*. Prosser, Jon (szerk.). London, Routledge. 1998.
- BARTHES, Roland: *Világoskamra*. Európa, Budapest. 1985.
- BAUER Béla—SZABÓ Andrea (szerk.): *Arctalan(?) nemzedék – Ifjúság, 2000–2010*. Nemzeti Család és Szociálpolitikai Intézet, Belvedere Meridionale Kiadó, Szeged. 2011.
- BAZIN, André: A fénykép ontológiája. In: *Tanulmányok a filmművészetéről*. Magyar Filmtudományi Intézet és Filmarchivum, Budapest, 1977. 21–31.
- BÂTLAN, Ioan: *Întroduce în istoria și filozofia culturii*. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1993.

- BELTING, Hans: *Kép és kultusz: a kép története a művészet korszaka előtt*. Balassi Kiadó, Budapest, 2000.
- BELTING, Hans: *Kép-antropológia*. Képtudományi vázlatok. Kijárat Kiadó, Budapest, 2003.
- BELTING, Hans: *A művészettörténet vége*. Atlantisz Kiadó, Budapest, 2006.
- BELTING, Hans: *A hiteles kép. Képviták, mint hitviták*. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest.
- BERGER, P. L.–LUCKMANN, T.: *The Social Construction of Reality*. Garden City, New York, Doubleday 1966.
- BÉKÉS Gellért: Isten képe a Bibliában. *Keresztény Szó* 2006/5.
<http://epa.oszk.hu/00900/00939/00072/text.htm>
- BOMAN, Thorleif: *A héber és a görög gondolkodásmód egybevetése*. Kálvin János Kiadó, Budapest, 1998.
- BORGES, Jorge Luis: *Az idő újabb cáfolata*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1987.
- BERGMANN, Werner: Az idő a szociológiában. Szakirodalmi áttekintés az „időszociológia” elmélet és kutatás helyzetéről. In *Időben élni. Történeti-szociológia tanulmányok*. 1990.
- BECK, Ulrich: *A kockázat-társadalom. Út egy másik modernitásba*. Századvég Kiadó, Budapest, 2003.
- BOBOC, Alexandru: *Hermeneutică și ontologie*. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1999.
- BOEHM, Gottfried: A kép hermeneutikájához. *Athenaeum*, 1993. I/4. 87–111.
- BOEHM, Gottfried: Die Wiederkehr der Bilder. In *Was ist ein Bild*. München, 1994
- BONDREA, Aurelian: *Sociologia culturii*. Editura Fundației „România de mâine”, București, 1993.
- BUBER, Martin: *Én és Te*. Babel, Budapest, 1999.
- BULTMANN, R.: *Történelem és eszkatológia*. Atlantisz, Budapest, 1994.
- BOURCEANU, Gheorghe: *Autoritate și prestigiu. Eseu de antropologie psihosocială*. Editura Junimea, Iași, 1985.
- BOMAN, Thorleif: *A héber és a görög gondolkodásmód egybevetése*. Kálvin János Kiadó, Budapest, 1998.
- BREDEKAMP, Horst: Einbildungen. *Kritische Berichte* 2000/1.
- BRUNER, J.: The Narrative Construction of Reality. *Critical Inquiry*, 1991.
- BUBER, Martin: *Én és Te*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1999.
- CAPUTO, John. D.: *Radical Hermeneutics. Repetition, Deconstruction, and the Hermeneutic Project*. Indiana University Press, Bloomington and Indianapolis, 1987.

- CARRILHO, M. M.: *Rhétorique de la modernité*. Presses Universitaires de France, 1992.
- CARVER, Terell: Diskurzuselemzés és a „nyelvi fordulat”. *Politikatudományi Szemle* 2004/4.
- CASTELLS, Manuel: *The Internet Galaxy. Reflections on the Internet, Business and Society*. Oxford University Press, Oxford, 2001.
- CASTELLS, Manuel: *A hálózati társadalom kialakulása*. Ford. Rohonyi András. Gondolat-Infónia, Budapest, 2005. 598–608.
- CASTELLS, Manuel: *Az évezred vége. Az információ kora*. Gazdaság, társadalom és kultúra. Gondolat-Infónia, Budapest, 2007.
- CALINESCU, M.: *Cinci fețe ale modernității*. Editura Univers, București, 1995.
- CASSIRER, Ernst: *Eseu despre om. O introducere în filozofia culturii umane*. Humanitas, București, 1994.
- CHISHOLM, Linne: Élesebb lencse vagy új kamera? Ifjúságkutatás, ifjúság és társadalmi változás Nagy-Britanniában. In *Civilizációs korszakváltás és ifjúság. A kelet-és nyugat-európai ifjúság kulturális mintái*. Szerk. Gábor Kálmán, Szeged, 1992.
- CIOBANU-BĂCANU, Maria: *Inovație și tradiție în dezvoltarea culturii*. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988.
- CIUREANU, Rodica: *Conflict între generații?* Editura Enciclopedică Română, București, 1969.
- CODOBAN, A.: *Semn și interpretare*. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001.
- COLLIER, John—COLLIER, Malcolm: *Visual Anthropology. Photography as a Research Method*. Albuquerque, the University of New Mexico Press. 1986.
- CONNERTON, Paul: *How Societies Remember*. Cambridge, Cambridge University Press, 1989.
- CRAIN: *Theories of Development*. Prentice Hall, New York, 1992.
- CRARY, Jonathan: *A megfigyelő módszerei*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.
- CRONIN, Órla: *Pszichológia és fotóelmélet*.
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_05_Vizualis_szociologia_szovegyujtem_eny_a_foto_tarsadalomtudomanyi_alkalmazasrol_Szerk_Lengyel/ch01s03.html#id497647
- CSABAI Márta—ERŐS Ferenc: *Testhatárok és énhatárok. Az identitás változó keretei*. Jászöveg Műhely Kiadó, Budapest, 2000.
- CSEPELI György: *A jövőbe vezetett generáció*.
http://www.csepli.hu/pub/2006/csepli_mesterkurzus.pdf 2010.04.23.
- DEBORD, Guy: *The Society of the Spectacle*. Zone Books, New York, 1995.
- DELEUZE, Gilles: Utóirat az ellenőrzés társadalmához. Ford. Ivacs Ágnes. In: *Buldózer*. Médiaelméleti antológia. Szerk. Sugár János. 1997.
<http://mek.niif.hu/00100/00140/html/00.htm> 2013.04.07.

- DELEUZE, Gilles: *A mozgás-kép*. Osiris, Budapest, 2001.
- DELEUZE, Gilles: *Proust*. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 2002.
- DELEUZE, Gilles–GUATTARI, Felix: *A Thousand Plateaus*, New York 1987.
- DE MAN, Paul: Az önéletrajz mint arcrongálás. *Pompeji* 8. 1997.
- DANTO, Arthur: *After the End of Art. Contemporary Art and the Pale of History*. National Gallery of Art, Washington DC, 1997.
- DERRIDA, Jacques.: *L'écriture et différence*. Paris, 1967.
- DILTHEY, Wilhelm: Bevezetés a szellemtudományokba. Kísérlet a társadalom és a történelem tanulmányozásának alapvetésére. In *A történelmi világ felépítése a szellemtudományokban*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1974.
- DOLLOT, Louis: *Culture individuelle et culture de masse*. Presses Universitaires de France, Paris, 1974.
- DONALD, Merlin: *Az emberi gondolkodás keletkezése*. Budapest, Osiris Kiadó, 2001.
- DUPRÉ, L.: *Passage to Modernity*. Yale Univ. Press, New Haven–London, 1993.
- ECO, Umberto: *Limitele interpretării*. Editura Pontica, Constanța, 1996.
- ECO, Umberto: *Az új középkor*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2008.
- EDMUNDS, June—TURNER, S. Bryan: Global Generations: Social Change in the Twentieth Century. *The British Journal of Sociology*. 2005 / Volume 56 / Issue 4.
- ELLIS, John: *See Things. Television in the Age of Uncertainty*. Tauris, London, 2000.
- ERŐS Ferenc: Identitás és modernizáció. In Kapitány Ágnes—Kapitány Gábor (szerk.): *Jelbeszéd az életünk. A szimbolizáció története és kutatásának módszerei*. Osiris-Századvég, Budapest, 1995. 423–432.
- ERŐS Ferenc: *Az identitás labirintusai. Narratív konstrukciók és identitás-stratégiák*. Janus-Osiris, Budapest. 2001. <http://www.matud.iif.hu/03jan/konyv.html>. 2010.02.11.
- FENYVES Katalin: *Képzelt asszimiláció? – Négy zsidó értelmiségi nemzedék önképe*. Corvina, Budapest, 2010.
- FLUSSER, Vilém: Emlékezetek. In Vilém Flusser: *Az ágy*. Kijárat Kiadó, 1996. 15–27.
- FOSTER, Hal—KRAUSS, Rosalind: Visual Culture Questionnaire. *October* 77. 1996. 25–70. <https://webpace.yale.edu/wood/visualcultureoctober1996.pdf.pdf>
- FOUCAULT, Michel: A panoptikusság. In *Felügyelet és büntetés. A börtön története*. Budapest: Gondolat, 1990. 267–312.
- FOUCAULT, Michel: A szubjektum és a hatalom. In *Testes könyv II*. Ictus-JATE, Szeged, 1997.

FOUCAULT, Michel: Eltérő terekről. In *Nyelv a végtelenhez: tanulmányok, előadások, beszélgetések*. Latin Betűk, Debrecen, 2000.

FOUCAULT, Michel: *A szavak és a dolgok*. Osiris Kiadó, Budapest, 2000.

FRANKS, Bradley: Sense Generation: A „Quasi-Classical” – Approach to Concepts and Concept Combination. *Cognitive Science* 19/1995. 441–505.

FREEDBERG, David: *The Power of Images: Studies in the History and Theory of Response*. University of Chicago Press, Chicago, 1989.

FREEDBERG, David: Az ábrázolás hatalma: válasz és elfojtás. In *Athenaeum* I: 4. 1993. 216–242.

FRYE, Northrop: *Az ige hatalma*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1997.

FRITZ Tamás: Generációk és politikai értékek. In *Valóság* 1990/4.

FUKUYAMA, Fr.: *A történelem vége és az utolsó ember*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1994.

GADAMER, Hans-George: Was ist Geschichte? Anmerkungen zu ihrer Bestimmung. *Neue Deutsche Hefte* 1980/3.

GADAMER, Hans-George: *Elogiul teoriei; Moștenirea Europei*. Editura Polirom, Iasi, 1999.

GADAMER, Hans-George: *Le problème de la conscience historique*. Paris–Louvain, 1963.

GADAMER, Hans-George: *Wahrheit und Methode*. Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik. Tübingen, 1960. – *Igazság és módszer*. Egy filozófiai hermeneutika vázlata. Gondolat, Budapest, 1984; Osiris, 2003. – *Adevăr și metodă*. Vol. 1,2. Teora, 2001.

GÁBOR Kálmán, Jancsák Csaba: *Iffúszászociológia*. Szemelvények. Belvedere, Szeged, 2006.

GÁL László—EGYED Péter (szerk.): *Fogalom és kép*. Kolozsvári Egyetemi Kiadó, 2010.

GÁLL Ernő: Kísérletek nemzedéki párbeszédre. In *Számvetés*. Komp-Pressz. Korunk Baráti Társaság, Kolozsvár, 1995.

GALLOWAY, Alexander R.: *Gaming. Essays on Algorithmic Culture*. University of Minneapolis Press, Minnesota, 2006.

GARAI András et al.(szerk.): *Nemzedéki narratívák a kultúratudományokban*. Kijarat Kiadó, Budapest, 2012.

GÁNÓCZY Sándor: *Mi az igazság? Megjegyzések a Fides et ratio enciklika körüli vitához*. <http://www.vigilia.hu/2000/7/gan0007.html> 2011.06.19

GEERTZ, Clifford: *Az értelmezés hatalma*. Osiris, Budapest, 1994, 2001.

GEERTZ, Clifford: *Az ideológia mint kulturális rendszer*. Antropológiai írások. Századvég Kiadó, Budapest, 1994.

GEERTZ, Clifford: *Local Knowledge*. New York, 1983.

- GERE, Charlie: *Digital Culture*. Reaktion Book, London, 2002.
- GIBSON, William: *Pattern Recognition*. Putnam, New York, 2003.
- GIDDENS, Anthony: *Sociológia*. Osiris Kiadó, Budapest, 1995.
- GIULIANI, Luca: *Bildnis und Botschaft. Hermeneutische Untersuchungen zur Bildniskunst der römischen Republik*. Frankfurt am Main 1986.
- GOMBRICH, E. H.: A látható kép. In Horányi Özséb (szerk): *Kommunikáció II*. Közigazgatási és Jogi Kiadó, Budapest, 1978.
- GOMBRICH, Ernst H.: *Illúzió a természetben és a művészetben*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1982.
- GOMBRICH, Ernst H.: *The use of images*. Phaidon, London, 2002.
- GOODMAN, Nelson: Az újraalkotott valóság. (The Languages of Art) In: *A sokarcú kép*. Szerk. Horányi Özséb. Typotex, Budapest, 2003. 41–61.
- GOODMAN, Nelson: A képek hangja. In Horányi Özséb (szerk.): *A sokarcú kép*. Typotex, Budapest, 2003. 61–118.
- GOODMAN, Nelson: Két fejezet a Művészet nyelveiből. In Horányi Özséb(szerk): *A sokarcú kép*. Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest, 1982. 26–68.
- GREEN, Hannah–HANNON, Celia: *Their Space. Education for a digital generation*. London, 2007.
- GREENFIELD, Susan: *Identitás a XXI. században*. HVG Kiadó, Budapest, 2009.
- GRONDIN, Jean: *L'universalité de l'herméneutique*. Presses Universitaires de France, Paris, 1993. *Bevezetés a filozófiai hermeneutikába*. Osiris, Budapest, 2002.
- GULIAN, C. I.: *Structura și sensul culturii. Contribuții la istoria ideilor contemporane*. Editura Politică, București, 1980.
- GYENGE Zsolt: Face to face. Elfedett arc és meztelen igazság. In Szigeti Attila (szerk.): *Az interkulturalitás filozófiai problémái*. Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság – Kolozsvár, 2007. 169–179.
- GYÖRGY Péter: A képek hatalma. In *Élet és irodalom*. LVII. évfolyam, 13.
- HABERMAS, Jürgen: *A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása*. Századvég-Gondolat, Budapest, 1993.
- HABERMAS, Jürgen: *Der Philosophische Diskurs der Moderne*. Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main, 1985. *Filozófiai diskurzus a modernségről*. Helikon Kiadó, Budapest, 1998.
- HALBWACHS, Maurice: Az emlékezet társadalmi keretei. In Ferge Zsuzsa (szerk.): *A francia szociológia*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 124–131.
- HALBWACHS, Maurice: Kollektív emlékezet. In Felkai Gábor & Némédi Dénes & Somlai Péter (szerk.): *Szociológiai irányzatok a XX. század elejéig. Olvasókönyv a szociológia történetéhez*. Új Mandátum, Budapest, 403–432.

- HANKISS Ágnes: *Kötéltánc. A társadalmi azonosságtudat válsága*. Magvető Kiadó, Budapest, 1984.
- HEATH, Joseph: The Structure of Intergenerational Cooperation. Inc. Philosophy & Public Affairs 41.no.1, *Wiley Periodicals* 2013.
- HEIDEGGER, Martin: *A műalkotás eredete*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1988.
- HEIDEGGER, Martin: *Lét és idő*. Gondolat, Budapest, 1989.
- HEIDEGGER, Martin: *Az idő fogalma*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1992.
- HEIDEGGER, Martin: *A fenomenológia alapproblémái*. II. rész. Osiris/Gond, Budapest, 2001.
- HEIDEGGER, Martin: A világek kora. In Martin Heidegger: *Rejtektutak*. Osiris, Budapest. 2006. 70–103.
- HELLER Ágnes–Fehér Ferenc: *A modernitás ingája*. T-Twins Kiadó, 1993.
- HELLER Ágnes: Mi a posztmodern 20 év után. *Alföld* 2003. február.
<http://epa.oszk.hu/00000/00002/00081/heller.htm>
- HIROSHI Ota—MCCANN, Robert—M. HONEYCUTT: Inter-Asian Variability in Intergenerational Communication. *Human Communication Research* 38 (2012) 172–198. International Communication Association.
- HOBBSAWM, E. J.–RANGER, T. (eds.): *The Invention of Tradition*. Cambridge, Cambridge University Press, 1983.
- HOLLOWAY, Sarah L.–GILL, Valentine: *Cyberkids. Children In The Information Age*. Routledge, 2003
- HOLLY, Michael Ann: *Past Looking: Historical Imagination and the Rhetoric of the Picture*. Cornell University Press, Ithaca and London, 1997.
- HORÁNYI Attila: *Vizuális kultúra: dilemmák és feladatok*.
<http://magyarepitomuveszet.mm-art.hu/hu/vizkult.php?id=515> 2013.04.10.
- HORÁNYI Özséb (szerk.): *A sokarcú kép*. Typotex, Budapest, 2003.
- HORNYIK Sándor: *W. J. T. Mitchell képi fordulata*.
<http://magyarepitomuveszet.mm-art.hu/hu/vizkult.php?id=169> 2012.09.14.
- HORNYIK Sándor: *A képi fordulat és a kritikai ikonológia*.
http://www.balkon.hu/2007/2007_11_12/02hornyik.html 2012.09.14 2013.04.20.
- HORNYIK Sándor: *A Kép Odüsszeája. A „vizuális kultúra” tudományelmélete és politikája*.
<http://apertura.hu/2010/tel/hornyik> 2013.05.27.
- HORNYIK Sándor: *A képi fordulatról*. <http://exindex.hu/print.php?page=3&id=417>
- HORNYIK Sándor: *Az újra testet öltő kép. Képtudomány a képi fordulat után*.
http://artportal.sigmanet.hu/forrasok/cikkek/uj_muveszet/hornyik_sandor_az_ujra_testet_oelto_kep_k_eptudomany_a_kepi_fordulat_utan

- HORNYIK Sándor: *Idegenek egy bűnös városban. Művészettörténetek és vizuális kultúrák*. L' Harmattan, Budapest, 2011.
- HORVÁTH Iván—VERES András (szerk.): *Ismétlődés a művészetben*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980.
- HUSSERL, Edmund: *Karteziánus elmélkedések*. Atlantisz, Budapest, 1994.
- HUSSERL, Edmund: Fantázia, képtudat, emlékezet. In Bacsó Béla (szerk.): *Kép – fenomen – valóság*. Kijárat, Budapest, 1997. 9–47.
- HUSSERL, Edmund: *Az európai tudományok válsága I. Az európai tudományok válsága és a transzcendentális fenomenológia*. Atlantisz, Budapest, 1998.
- HUSSERL, Edmund: *Előadások az időről*. Atlantisz, Budapest, 2002.
- HUIZINGA, J.: *Homo ludens. Kísérlet a kultúra játékelemeinek a meghatározására*. Universum Kiadó, Szeged, 1990.
- HUTCHEON, Linda: *Politica postmodernului*. Editura Univers, Bucuresti, 1997.
- IAKOCZI, Tiberiu: Despre conceptul de generație. *Forum* 1971/3.
- IMDAHL, Max: *Gondolatok a kép identitásáról*. Athenaeum, 1993. I/4. 112–140.
- IMDAHL, Max: Ikonika. Képek és szemlélésük. In Bacsó Béla (szerk.): *Kép – fenomen – valóság*. Kijárat, Budapest, 254–273.
- IMDAHL, Max: Giotto. *Arénafreskók. Ikonográfia, ikonológia, ikonika*. Kijárat Kiadó, Budapest, 2003.
- ISER, Wolfgang: *Az értelmezés világa*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2004.
- IVINS JR., William M.: *A nyomtatott kép és a vizuális kommunikáció*. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001.
- JAMESON, Frederic: *A posztmodern, avagy a késő kapitalizmus kulturális logikája*. Jászöveg Műhely, Budapest, 1998.
- JAY, Martin: *Downcast Eyes. The Denigration of Vision in Twentieth Century French Thought*. The University of California Press, Berkeley, 1993.
- JEDLOWSKI, Paolo: Az emlékezet szociológiája. *Információs társadalom* 2008/4. 100–114.
- JENEI Ágnes: Digitális interaktív televízió – az (anti)utópisztikus valóság. *Médiakutató* 2007. http://www.mediakutato.hu/cikk/2007_01_tavasz/05_digitalis_interaktiv_televizio
- KAPITÁNY Ágnes—KAPITÁNY Gábor: *Ikonikus fordulat vagy valami más*. http://www.kulturaeskozosseg.hu/pdf/2010/2/kek_2010_2_1.pdf
- KARÁCSONY András: *Bevezetés a tudásszociológiába*. Osiris-Századvég, Budapest, 1995.
- KARIKÓ Sándor (szerk.): *Értékválság – Értékváltás*. Áron Kiadó, Budapest, 2004.

- KARNOUH, Claude: *Comunism / Postcomunism și modernitate tîrzie*. Polirom, Iași, 2000.
- KELLY, Michael: *Encyclopedia of Aesthetics*. Vol. I-IV. Oxford University Press. 1997.
- KEMP, Wolfgang: *A festők terei. A képi elbeszélés Giotto óta*. Kijárat Kidó, Budapest, 2003.
- KLANICZAY Gábor: *Ellenkultúra a hetvenes- nyolcvanas években*. Noran Könyvkiadó, Budapest, 2003.
- KOCZISZKY Éva: *Az arc olvasása. Fiziognómia és vizuális kommunikáció*. <http://nyitottegyetem.phil-inst.hu/kmfil/kutatas/Kocziszky/ARC6.htm>
- KOLTA Magdolna: *Képmutogatók. A fotográfiai látás kultúrtörténete*. Magyar Fotográfiai Múzeum, 2003.
- KOMORÓCZY G.: *Bezárkózás a nemzeti hagyományba*. Századvég Kiadó, Budapest, 1992.
- KOSELLECK, Reinhart: *Az aszimmetrikus ellenfogalmak történeti-politikai szemantikája*. Jó Szöveg Kiadó, Budapest, 1997.
- KOSELLECK, Reinhart.: *Vergangene Zukunft. Zur Semantik geschichtlicher Zeiten*. Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main, 1989. *Elmúlt jövő. A történeti idők szemantikája*. Atlantisz, Budapest, 2003.
- KUBLER, George: *Az idő formája*. Megjegyzések a tárgyak történetéről. Gondolat Kiadó, Budapest, 1992.
- KUHN, Th. S.: *A tudományos forradalmak szerkezete*. Gondolat, Budapest, 1984.
- KULCSÁR SZABÓ Ernő *Hatástörténet és metahistória*. In *Történetiség – megértés – irodalom* <http://nyitottegyetem.phil-inst.hu/lit/historik.htm> 02.05.2011
- LACAN, Jacques: *The Four Fundamental Concepts of Psychoanalysis*. New York & London: W. W. Norton & Co. 1977.
- LACAN, Jacques: *A tükör-stádium mint az én funkciójának kialakítója*. *Thalassa* 4(1993), II.
- LAMPERT, Jay: *Gadamer and cross-cultural hermeneutics*. *The Philosophical Forum* 1997/4.
- LATOUR, Bruno: *Sohasem voltunk modernek*. Osiris-Gond, Budapest, 1999.
- LENGYEL György: *Vizuális szociológia. Szöveggyűjtemény a fotó társadalomtudományi alkalmazásáról*. http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_05_Vizualis_szociologia_szoveggyujtemeny_a_foto_tarsadalomtudomanyi_alkalmazasrol_Szerk_Lengyel/ch02s05.html
- LÉVI-STRAUSS, Cl.: *Les structures élémentaires de la parenté*. Paris, 1948.
- LINTON, Ralph: *Fundamentul cultural al personalității*. Editura Științifică, București, 1968.
- LORENZ, Chris: *Lehetnek-e igazak a történetek? Narrativizmus, pozitívizmus és a „metaforikus fordulat”*. In *Narratívák* 4.

- LOTMAN, Jurij: Kultúra és szöveg: a gondolkodás generátorai; Szöveg a szövegben. In: *Kultúra, szöveg, narráció*. Szerk. Kovács Á.–Gilbert E. JPE Kiadó, Pécs, 1994.
- LÖWITH, K.: *Világtörténelem és üdvtörténet. A történelemfilozófia teológiai gyökerei*. Atlantisz, Budapest, 1996.
- LUHMANN, Niklas: Igazság és ideológia. In uő: *Látom azt, amit te nem látsz*. Osiris-Gond, Budapest, 1999.
- LUKÁCS György: Megjegyzések az irodalomtörténet elméletéhez. In *Ifjúkori művek*. Magvető, Budapest, 1978.
- LYOTARD, Jean-Fr.: A posztmodern állapot. In: *A posztmodern állapot*. Szerk. Bujalos István. Századvég Kiadó, Budapest, 1993.
- MADISON, G.: *The Hermeneutics of Postmodernity*. Indiana University Press, 1988.
- MAFFESOLI, Michel: *The Time of the Tribes. The decline of individualism in Mass Society*. Sage, London 1996.
- MAHLER, Fred: *Întroduce în juvenologie*. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
- MAHLER, Fred: *Tinerețea în timp și în spațiu*. Editura Albatros, București, 1986.
- MAHLER, Fred: *Generația anului 2000. Scenarii de juvenologie prospectivă*. Editura Politică, București, 1988.
- MANNHEIM Károly: *A gondolkodás struktúrái. Kultúrszociológiai tanulmányok*. Atlantisz, Budapest, 1995.
- MANNHEIM Károly: *Ideológia és utópia*. Budapest, Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 1996.
- MANNHEIM Károly: A nemzedékek problémája. In *Tudásszociológiai tanulmányok*. Osiris, Budapest, 2000. 201–254.
- MAFFESOLI, Michel: *The Time of the Tribes. The decline of individualism in Mass Society*. Sage, London, 1996.
- MARIN, Louis: A reprezentáció. (A kép és racionalitása) In *Kép – fenomén – valóság*. Szerk.: Bacsó Béla. Kijárat, Budapest., 1997. 220–228.
- MÁRKUS György: *Kultúra és modernitás. Hermeneutikai kísérletek*. T-Twins Kiadó, Lukács Archívum, Budapest, 1992.
- MARQUARD, Odo: *Az egyetemes történelem és más mesék*. Atlantisz, Budapest, 2001.
- McCRINDLE, M.–WOLFINGER, E.: Az XYZ ABC-je. Nemzedékek meghatározása. In *Net-nemzedék. Korunk*. 2010/11.
- MCKENZIE, Wark: *Gamer Theory*. Harvard University Press, Cambridge, 2007.
- MENTRÉ, Francois: *Les génération sociales*. Paris, 1920.

MERLEAU-PONTY, Maurice: A szem és a szellem. In Bacsó Béla (szerk.): *Fenomén és mű. Fenomenológia és esztétika*. Budapest, 2002.

MERLEAU-PONTY, Maurice: *A látható és a láthatatlan*. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2007.

MIKLÓS Ágnes Kata: *A szóértés feltételei. Nemzedékváltási problémák a hetvenes évek romániai magyar irodalmában*. Komp-Press, Kolozsvár, 2010.

MIRZOEFF, Nicholas: What is Visual Culture? In Nicholas Mirzoeff: *An Introduction to Visual Culture*. Routledge, 1999. *Mi a vizuális kultúra?* 2000.

http://exsymposion.hu/index.php?tbid=article_page_surfer&csa=load_article&rw_code=mi-a-vizualis-kultura_952

MITCHELL, W. J. Thomas: *Iconology: Image, Text, Ideology*. Chicago, 1986.

MITCHELL, W. J. Thomas: Panofsky, Althusser, and the Scene of Recognition. In David B. Downing—Suzan Bazargan (eds.): *Image and Ideology in Modern/Postmodern Discourse*. State University of New York Press, Albany, 1991.

MITCHELL, W. J. Thomas: The pictorial turn. In uő.: *Picture Theory. Essays on Verbal and Visual Representaion*. Chicago, 1994.

MITCHELL, W. J. Thomas: Interdisciplinarity and Visual Culture. *Art Bulletin* 77.évf. 4. 1995. 540–544. <http://magyarepitomuveszet.mm-art.hu/hu/vizkult.php?id=168>

MITCHELL, W. J. Thomas: What Do Pictures Really Want? *October*, Vol. 77. 1996. 71–82.

MITCHELL, W. J. Thomas.: Mi a kép? (Fordította: Szécsényi Endre) In: *Kép, fenomén, valóság*. Bacsó Béla (szerk.). Kijárat, Budapest, 1997. 338–369.

MITCHELL, W. J. Thomas: A látást megmutatni – A vizuális kultúra kritikája. *Enigma* 41(2004).

MITCHELL, W. J. Thomas: *What Do Pictures Want? The Lives and Loves of Images*. University of Chicago Press, Chicago, 2005.

MITCHELL, W. J. Thomas: *A képek politikája*. JATEPress Kiadó, 2008.

MITCHELL, W. J. Thomas (szerk.): *The language of Images*. Chicago University Press, Chicago, 1980.

MOKSONY Ferenc: A kohorszhatás vizsgálata a szociológiai és demográfiai kutatásban. *Demográfia* 2002/1. 26–47.

MOORE, Wilbert E.: *Man, Time and Society*. New York–London, 1963.

MOXEY, Keith: *Nosztalgia a Valódi után. A művészettörténet és a visual studies problematikus viszonya*. <http://magyarepitomuveszet.mm-art.hu/hu/vizkult.php?id=231>

NAGY Edina (szerk.): *A kép a médiaművészet korában*. L'Harmattan, Budapest, 2006.

NÁDORI Gergely: A Facebook ikonográfiája: képek, előképek. In *Digitális Nemzedék Konferenciakötet* 2013. *Digitális Nemzedék Konferenciakötet*. 2013.

http://digitalisnemzedek.hu/?page_id=444

NECULAU, Radu: *Filosofii terapeutice ale modernității târzii*. Polirom, Iași, 2001.

NÉMETH Lajos: *Modern magyar művészet*. Budapest, 1972.

NITŰ Johanna: A szubjektum, a „subaltern” és a Másik. In Veress Károly (szerk.): *Az interkulturalitás – interdiszciplináris megközelítésben*. Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság – Kolozsvár, 2008. 193–203.

NYÍRI Kristóf: *A hagyomány filozófiája*. T-Twins Kiadó, Budapest, 1994.

NYÍRI Kristóf: *A 21. század filozófiája*. Elhangzott a Filozófia az ezredfordulón c. konferencián, Kecskemét, 2000. március 26-án.

http://www.phil-inst.hu/projects/kecske.met/nyiri_21.htm#Ikonikus

NYÍRI Kristóf: *Az MMS filozófiájához*.

http://www.hunfi.hu/nyiri/nyiri_MMS.pdf 2012.12.20.

NYÍRI Kristóf (szerk.): *Mobilközösség, mobilmegismerés*. MTA Filozófiai Kutatóintézete, Budapest, 2002.

NYÍRI Kristóf: A gondolkodás képelemlete. In Neumer Katalin (szerk.): *Kép, szöveg írás*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2004.

NYÍRI Kristóf: *Az otthon képei*.

<http://epa.oszk.hu/01200/01273/00024/pdf/20050909102550.pdf> 2013.04.12.

NYÍRI Kristóf, PALLÓ Gábor: *Túl az iskolafilozófián – A 21.század bölcseleti élménye*. Áron Kiadó, Budapest, 2005.

OLLÉ János: *Az online világ kulcsfogalmainak fényképalbuma*.

<http://blog.ollejanos.hu/2012/12/30/az-online-vilag-kulcsfogalmainak-fenykepalbuma/> 2013.04.05.

OLLÉ János: *Digitális állampolgárság, internetbiztonság*. Elhangzott a II. Digitális Nemzedék Konferencia, Budapest 2013, március.

ONG, Walter J.: *Orality and Literacy. The Technologizing of the Word*. Methuen, London–NewYork, 1982.

OWENS, Craig: The Allegorical Impluse: Toward a Theory of Postmodernism 1–2. In Uó: *Beyond Recognition. Representation, Power and Culture*. University of California Press, Berkeley, 1992. 52–87.

PANOFSKY, Erwin: *A jelentés a vizuális művészetekben*. Gondolat, Budapest, 1984.

PAPP Richárd: Szépirodalom és antropológia. A zsidó idő létformái irodalmi példák tükrében. In Gergely András (szerk.): *A nemzet antropológiája*. Új Mandátum, Budapest, 2003. 215–237.

PATAKI Ferenc: *Az én és a társadalmi azonosságtudat*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1982.

PATAKI Ferenc: *Identitás, személyiség, társadalom. Az identitáselmélet vitatott kérdései*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1986.

PATOCKA, Jan: *A jelenkor értelme*. Kalligram, Pozsony, 1999.

PAVEL, T.: *Mirajul lingvistic. Eseu asupra modernizării intelectuale*. Editura Univers, București, 1993.

PÁLYI Márk—KÁRPÁTI György Mór (szerk): *Rendszerváltás gyerekszemmel. ExSymposion 2010/70*.

PEREZ, Carlota: *Technological Revolutions and Financial Capital. The Dynamics of Bubbles and Golden Ages*. E. Elgar, Northampton, 2002.

PERNECZKY Géza: A „művészet vége” – baleset vagy elmélet? In uő. (szerk.): *A művészet vége? Európai Füzetek*. Első szám. 1999.

PETERNÁK Miklós: Új képkorszak határán. In *Új képkorszak határán*. Szerk. Peternák Miklós, Számalk, Budapest, 1989. 7–25.

POLLOCK, Griselda: Modernity and Spaces of Femininity. In Broude, Norma—Garrard, Mary (eds.): *The Expanding Discourse: Feminism and Art History*. Icon Editions, 1992. 245–268.

POPPER, K. R.: *A historicizmus nyomorúsága*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989.

PRENSKY, Marc R.: *Teaching Digital Natives: Partnering for Real Learning*. Corwin Press. 2010.

RENDSZERVÁLTÁS gyerekszemmel. *Ex Symposion 2010/7*.

RESWEBER, J-P.: *Qu'est-ce qu'interpréter?* Les Éditions du Cerf, Paris, 1988.

RÉNYI András: *Az értelmezés tébolya*. Kijárat Kiadó, Budapest, 2008.

RÉKAI Miklós: Idő a zsidó kultúrában. In *A megfoghatatlan idő*. Osiris Könyvkiadó és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Budapest, 2000.

RICOEUR, P.: *Temps ét récit*. Bd. III. Le temps raconté. Paris, 1985.

RICOEUR, P.: *Time and Narrative*. 3. vol. Chicago and London, University of Chicago Press. 1984–1988.

RICOEUR, Paul: *Eseuri de hermeneutică*. Humanitas, București, 1995.

RICOEUR, P.: *Conflictul interpretărilor*. Editura Echinoc, Cluj, 1999.

RICOEUR, P.: Történelem és fikció kereszteződése; Az én és az elbeszélte azonosság. In *Válogatott irodalomelméleti tanulmányok*. Szerk. Szegedy-Maszák Mihály. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

RIEDEL, M.: *Comprehensiune sau explicare? Despre teoria și istoria științelor hermeneutice*. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1989.

RIEGL, Alois: A holland csoportportré kialakulása. In Riegl, Alois: *Művészettörténeti tanulmányok*. Balassi, Budapest, 1998. 141–171.

RYDER, Norman: The cohort as a concept in the study of social change. *American Sociological Review* 30(1965). 843–861.

RORTY, Richard: *Esetlegesség, irónia és szolidaritás*. Jelenkor, Pécs, 1994. 38.

- SAFRANSKI, Rüdiger: *Mennyi globalizációt bír el az ember?* Európa Könyvkiadó, Budapest, 2004.
- SARTRE, Jean-Paul: *Being and Nothingness*. New York. 1956.
- SARTRE, Jean-Paul: *Az ego transzcendenciája*. Latin Betűk, Debrecen, 1997.
- SEABROOK, John, Nobrow: *The Culture of Marketing and the Marketing of Culture*. Alfred A. Knopf, New York, 2000.
- SCHIFIRNEȚ, Constantin: *Generație și cultură*. Editura Albatros, București, 1985.
- SCHÜTZ, Alfred—LUCKMANN, Thomas: Az életvilág struktúrái. In *A fenomenológia a társadalomtudományokban*. Válogatta Hernádi Miklós. Gondolat Kiadó, Budapest, 1984. 185–192.
- SCHÜTZ, Alfred—LUCKMANN, Thomas: Az életvilág struktúrái. In Felkai Gábor–Négedi Dénes–Somlai Péter: *Szociológiai irányzatok a XX. században*. Új Mandátum 2000. 274–302.
- SHILS, Edmond: *Tradition*. The University of Chicago Press, 1981.
- SOMLAI Péter: A posztadoleszcensek kora. In Somlai Péter (szerk.): *Új ifjúság*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2007. 9–44.
- SONTAG, Susan: *On Photography*. Anchor Books. New York, London, etc.
- SPARSCHUH, Vera: Mannheim Károly tanulmánya a generációk problémájáról – műtörténeti és elméleti dimenziók. *Világosság* 2007/7-8. 107–122.
- SPIVAK, Gayatri Chakravorty: Can the Subaltern Speak? In Nelson, Gary—Grossberg, Lawrence (eds): *Marxism and the Interpretation of Culture*. Urbana: University of Illinois Press, 1988. 283–298.
- STURKEN, Marita—CARTWRIGHT, Lisa: *Practices of looking. An introduction to Visual Culture*. Oxford University Press, Oxford, 2001.
- SURDU Emil: *Generația și raporturile intergeneraționale*. (Studiu sociologic). Arcadele Universității din Timișoara., Științe sociale., Vol. I. Fasc. 2., 1976.
- SZABOLCS Éva: Életkorok – nemzedékek. A gyermekkor időbelisége. In *Digitális Nemzedék Konferenciakötet*. 2012.
http://issuu.com/elteppk/docs/digitalis_nemzedek_kotet
- SZIGETI Attila: Tárgyasítható-e a másik és az idő. *Erdélyi Múzeum* 2004/3-4. 78–89.
- SZIGETI Attila: Megtestesült interszubbektivitás.
http://www.academia.edu/1224834/Megtestesult_interszubbektivitas
- SZIGETI Attila: Az interkulturalitás fenomenológiájáról. In Szigeti Attila (szerk.): *Az interkulturalitás filozófiai problémái*. Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság – Kolozsvár, 2007. 193–203.
- SZÖNYI György Endre: *Pictura & Scriptura. Hagyományalapú kulturális reprezentációk 20. századi elméletei*. JatePress, Szeged, 2004.
- SZÖNYI György Endre—SZAUTER Dóra (szerk.): *A képek politikája. W. J. T. Mitchell válogatott írásai*. JatePress, Szeged, 2008.

SZTOMPKA, Piotr: *Vizuális szociológia. A fényképezés, mint kutatási módszer*. Gondolat Kiadó. PTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, Budapest–Pécs, 2009.

TAPSCOTT, Don: *Grown Up Digital: How the Net Generation is Changing Your World*. 2009.

TARI Annamária: Kik ezek a gyerekek? In *Digitális Nemzedék Konferenciakötet*. 2012. 17–25.
http://issuu.com/elteppk/docs/digitalis_nemzedek_kotet

TERRANOVA, Tiziana: *Network Culture: Politics for the Information Age*. Pluto Press, London, 2004.

TOMASELLO, Michael: *Gondolkodás és Kultúra*. Osiris, Budapest, 2002.

TÖNNIES, Ferdinand: *Közösség és társadalom*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1983.

ÚJHELYI Andrea: Digitális nemzedék szociálpszichológiai szempontból. *Digitális Nemzedék Konferenciakötet*. 2013. 3–14. http://digitalisnemzedek.hu/?page_id=444

UNGVÁRI ZRÍNYI Imre: Az interkulturális előfeltevések, mint lehetséges etikai interpretációk formái. In Szigeti Attila (szerk.): *Az Interkulturalitás filozófiai problémái*. Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság – Kolozsvár, 2007.

UNGVÁRI ZRÍNYI Imre: A kultúraköziség vizsgálatának perspektívái és tematizálásának alapintenciói. In Veress Károly (szerk.): *Az interkulturalitás – interdiszciplináris megközelítésben*. Alkalmazott Filozófiai Kutatások. Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság – Kolozsvár, 2008.

VAJDA Mihály: *A történelem vége? Közép-Európa – 1989*. Századvég Kiadó, Budapest, 1992.

VAJDA Zsuzsanna: Az identitás belső és külső forrásai. In Erős Ferenc (szerk.): *Azonosság és különbözőség – Tanulmányok az identitásról és előítéletről*. Scientia Humana Társulás, Budapest, 1996.

VARNELIS, Kazys: *Newtork Culture and Periodization*.
http://varnelis.net/blog/kazys/network_culture_and_periodization 2012.12.20.

VARNELIS, Kazys: A hálózati kultúra jelentése. In *Net-nemzedék. Korunk* 2010/11. 3–13.

VASKOVICS László: A posztadoleszcencia elmélete. *Szociológiai Szemle*. 2000.

VASZILENKO, I. A.: A politikai idő a kultúrák határán. *Pro Philosophia Füzetek* 2001/2. 45–49.

VATTIMO, G.: *The End of Modernity*. Polity Press, Cambridge, 1988. *Sfîrșitul modernității*. Editura Pontica, Constanța, 1993.

VATTIMO, G.: A művészet halála vagy alkonya. In Bacsó Béla (szerk.) *Az esztétika vége – vagy se vége se hossza?* Ikon, Budapest, 1995.

VATTIMO, G.: *Dincolo de interpretare*. Editura Pontica, Constanța, 2003.

VERESS Károly: *A nemzedékváltás szerepe a kultúrában*. Pro Philosophia-Polis, Kolozsvár, 1999.

VERESS Károly: *Bevezetés a hermeneutikába*. Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság – Kolozsvár, 2007.

VERESS Károly (szerk.): *Az interkulturalitás – interdiszciplináris megközelítésben*. Alkalmazott Filozófiai Kutatások. Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság – Kolozsvár, 2008.

VICĂ, Constantin: A bizalom és a Webes technológia. In *Net-nemzedék. Korunk* 2010/11. 19–27.

VIRILIO, Paul: *Az eltűnés esztétikája*. Balassi Kiadó, Budapest. 1992.

WARNKE, G.: *Gadamer, Herméneutique, tradition et raison*. Ed. Universitaires, De Boeck Université, Bruxelles, 1991.

WELLEK, René–WARREN, Austin: *Az irodalom elmélete*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1972.

WHITE, Hayden: *A történelem terhe*. Osiris Kiadó, Budapest, 1997.

WEYNE, P.: *Comment on écrit l'histoire*. Essais d'épistémologie. Paris, 1971.

WESSELY Anna (szerk.): *A kultúra szociológiája*. Osiris, Budapest, 2003.

WILLIAMSON, J.: *Family, education and photography*. Ten, 14. 1984.

WITTGENSTEIN, Ludwig: *Filozófiai vizsgálódások*. Atlantisz, Budapest, 1992.

WOOD, V. Roy, YAMAUCHI, S. Joanne and BRAUAC, J. James: The Communication of Meaning Across Generations. *Journal of Communication* 21 June 1971. 160–169.

WRIGHT, G. H.: *Explicație și înțelegere*. Humanitas, București, 1995.

ŽIŽEK, Slavoj: Az ideológia fenséges tárgya. *Pompeji Szeged*, 1994. V. évf./12.